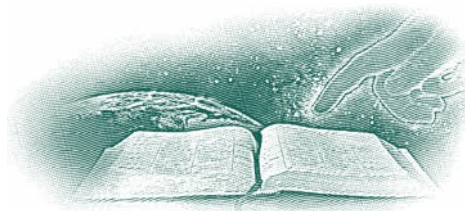

Teremtés: *Mózes első könyve* az alap, 2. rész

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Mózes 1–2; 5; 11; Jób 26:7-10;
1Krónika 1:18-27; Máté 19:4-5; János 1:1-3

„Az eget beszélék Isten dicsőségét, és kezeinek munkáját hirdeti az ég-boltozat” (Zsolt 19:2).

Sok nagy gondolkodó a Szentírásból merített ihletet Isten teremtett világának kutatásához, és ennek eredményeképpen született meg a modern tudomány. Johannes Kepler, Isaac Newton, John Ray, Robert Boyle és más neves tudósok hitték, hogy munkájuk révén még többet megtudhatnak Isten teremtői munkájáról.

Azonban a francia forradalom után a 19. századi tudomány egyre inkább eltávolodott a teisztikus világnézettől, olyan irányba haladt, amelynek alapjául a naturalizmus és a materializmus szolgált, többnyire nem adva helyet a természetfölöttinek. Ezeket a filozófiai gondolatokat Charles Darwin: *„A fajok eredete”* (1859) c. műve népszerűsítette. Azóta a tudomány egyre inkább eltávolodott a bibliai alapoktól, ami *Mózes első könyve* történetének gyökereire újraértelmezését eredményezte.

Vajon a Biblia elavult, a tudománnyal ellenkező nézetet tanítana a kozmológiáról? Lehetséges, hogy leírásában egyszerűen csak kölcsönvett elemeket a környező pogány népektől? A Bibliát kulturálisan meghatározta volna keletkezésének helye és ideje, vagy pedig az ihletettsége valóban olyan nézethez emel fel a világ eredetét illetően, ami teljes az isteni kereteiben? Ezeket a gondolatokat tárgyaljuk e heti tanulmányunk során.

LAPOS FÖLD?

Az általános elképzelés szerint az ókori világban sokan úgy gondolták, hogy a föld lapos. A legtöbben azonban megértették, hogy gömbölyű, és erre több jó okuk is volt. Viszont némelyek még napjainkban is állítják, hogy a Biblia tanítása szerint a föld lapos.

Olvassuk el Jel 7:1 és 20:7-8 verseit! Milyen szövegösszefüggésben találjuk ezeket a verseket? Vajon azt tanítanak, hogy a föld lapos volna?

János leírja e versek végidei próféciaiban, hogy négy mennyei angyal állt „*a föld négy sarkán, és féken tartották a föld négy szelét*” (Jel 7:1, RÚF). Háromszor ismétli a „négy” szót, és a négy angyalt összefüggésbe hozza a négy égtájjal.

János jelképes nyelvezetet használt, mint mi is ma, amikor azt mondjuk, hogy „lemegy a nap”, vagy „keletről támadt” a szél. Ha ezeknek a prófétai igehelyeknek a szó szerinti értelmezését erőltetnénk, amikor a szöveg átvitt értelemben északra, délre, keletre és nyugatra utal, kiragadjuk e szakaszokat a szövegösszefüggésükből, tőlük idegen értelmezést kölcsönzünk nekik. Amikor Jézus ezt mondta: „*Mert a szívből származnak a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamis tanúskodások és istenkáromlások*” (Mt 15:19, RÚF), akkor nem az ember anatómiájáról vagy a szó szerinti emberi szívről beszélt, hanem egy jelképet használva akart erkölcsi tanítást adni.

Mit tanítanak Jób 26:7-10 és Ézs 40:21-22 szakaszai a földről?

Jób 26:7 szavai szerint Isten az űrben függesztette fel a földet: „*Ő terítette északot a kietlenség fölé, függesztette ki a földet a semmiség fölött*” (RÚF). Jób 26:10 eredeti szövegéből kiderül, hogy bolygónk gömb alakú, Ézs 40:22 pedig kijelenti: „*Az, aki ott trónol a földkerekség fölött, ahonnan lakói csak sáskának látszanak, fátyolként terítette ki az eget, kifeszítette, mint egy lakósátrat*” (RÚF).

Képzeljük magunkat valaki helyébe, aki több ezer évvel ezelőtt élt! Milyen bizonyítékaink lennének arra, hogy a föld forog? Vagy volna, ami inkább arról győzne meg, hogy egyhelyben áll? Milyen bizonyítékot találni arra, hogy a föld lapos? És arra, hogy gömbölyű?

TEREMTÉSTÖRTÉNET AZ ÓKORI IRODALOMBAN

Régészek olyan ókori, Egyiptomból és a Közel-Keletről származó iratokat fedeztek fel, amelyekben szerepelnek a teremtés és az özönvíz ősi történetei. Ennek hatására egyesek elgondolkodtak azon, hogy *Mózes első könyvének* beszámolója kölcsönzött-e ezektől a kultúráktól, és a Szentírás bármilyen vonatkozásban alárendelt-e azoknak. Valóban ez lenne a helyzet?

Olvassuk el 1Móz 1:1–2:4 szakaszát, majd pedig az alábbi kivonatot az Atrahaszisz eposzból: „Amikor az ember helyett az istenek/végezték a munkát, a terheket hordozták,/Az istenek terhe túl nagy,/A munka túl nehéz volt, túl sokat fáradtak/... Hagyd, hogy a méh-istennőnek utódai legyenek,/és hagyd, hogy az ember viselje az istenek terhét!... Geshtu-et, egy értelmes istent/levágták a gyülekezetükben./Nintu agyaggal keverte össze/a húsát és vérét” (Stephanie Dalley: *Myths from Mesopotamia: Creation, the Flood, Gilgamesh, and Others*. New York, 1989, Oxford University Press, 9., 14-15. o.). Milyen különbségeket látunk?

Bár vannak hasonlóságok a két történet között (például az első ember teremtésénél egyaránt szerepel az agyag), a különbségek sokkal jelentősebbek.

1) Az Atrahasziszban az emberek az istenek helyett dolgoznak, hogy ők pihenhessenek. *Mózes első könyve* szerint Isten az ember, a teremtés csúcsa számára teremtette a földet és mindent, ami abban van, azután pedig az emberpárral együtt megpihent. *Mózes első könyve* szerint Isten az embert egy kertbe helyezte és közösségbe hívta önmagával. Feladatául adta, hogy gondoskodjon a teremtett világról – ez olyan gondolat, ami nincs benne az Atrahasziszban.

2) Az Atrahasziszban egy kisebb istent megölnek, majd a vérét agyaggal elegyítik, hogy megalkossák a férfit és a nőt. *Mózes első könyvében* az első Ádámot Isten gondosan „formálja” meg, azután életet lehel belé, később pedig az asszonyt „alkotja” meg „segítőtársául”, és nem egy meggyilkolt istenből teremtette Ádámot és Évát.

3) *Mózes első könyvének* beszámolójában nem utal semmi konfliktusra, erőszakra, amint azt az Atrahaszisz történetben találjuk.

A bibliai beszámoló magasztos képet fest a mindenható Istenről, aki a tökéletes világban méltóságteljes életcél ad az emberiségnek. Ennek az alapvető különbségnek a fényében a tudósok végül arra következtettek, hogy itt egészen eltérő teremtési leírásról van szó.

MÓZES ELSŐ KÖNYVE ÉS A POGÁNYSÁG

Mózes első könyve távolról sem pogány teremtési mítoszokból ered, sőt inkább cáfolja azokat. Kifejezetten eltérőnek mutatja be Istent, a Teremtőt, mint azok.

Olvassuk el 1Móz 1:14-19 szakaszát! Hogyan jelennek meg a negyedik teremtési nap elemei? Mi a szerepük?

A „nap” és „hold” kifejezéseket azért kerülték, mert a héberben azok neve (vagy a nevükhöz hasonló elnevezés) megegyezett az ókori Közel-Kelet és Egyiptom nap- és holdisteneinek a nevével. A „nagyobb világosság” és a „kisebb világosság” kifejezések mutatják: Isten meghatározott szerepre teremtette ezeket, hogy *„jelezzék az ünnepeket, a napokat és az esztendőket, és legyenek világító testekként az égbolton, hogy világítsanak a földre”* (1Móz 1:14-15, RÚF)! Tehát a fenti igehelyek egyértelműen jelzik, hogy a nap és a hold nem istenek, hanem teremtmények, meghatározott természeti funkciókkal, ahogyan a szerepüket ma is értjük.

Olvassuk el 1Móz 2:7 és 18-24 verseit! Hogyan teremtette meg Isten Ádámot és Évát?

Az ókori Közel-Kelet mítoszai egyöntetűen úgy írják le az ember teremtését, mint egy utólagos gondolatot, amit az istenek azért találtak ki, hogy mentesüljenek nehéz munkájuk alól. Ezt a mítoszszöveget cáfolja az a bibliai tanítás, hogy az embernek Isten megbízott helytartójaként kell uralnia a világot. Az ember megteremtése egyáltalán nem későn jött gondolat, inkább a leírás szerint a teremtés csúcsa volt, és ez még erősebben utal arra, hogy mennyire különböznek egymástól a pogány és a bibliai leírások.

Mózes első könyve tehát inkább korrigálja az ókori világ mítoszait. Mózes olyan kifejezéseket és gondolatokat használt, amelyek nem egyeztethetők össze a pogány elgondolásokkal. Egyszerűen megfogalmazta a bibliai nézetet a valóságról, valamint Isten szerepéről és céljáról a teremtésben.

Több ezer évvel ezelőtt a bibliai teremtéstörténet nem egyezett az uralkodó kultúrával, de ma is ez a helyzet. Miért nem lepődhetünk meg ezen?

TEREMTÉS ÉS IDŐ

Olvassuk el 1Mózes 5. és 11. fejezetét! A Biblia hogyan követi nyomon az emberiség történetét Ádámtól Noéig, majd Noétól Ábrahámgig?

Van egy elem, ami ezeket a nemzetségi táblázatokat egyedivé teszi a Bibliában: meghatározzák az időtartamot, ezért egyes teológusok – helyesen – „kronológiának” nevezik az ilyen részeket. Összekapcsoló mechanizmusok folytán a származási információkat összekötik az idő múlásával: „amikor egy személy x évet élt, nemzette a másik személyt, aki y évet élt, ő pedig nemzett további fiaikat és lányokat.” 1Mózes 5. fejezete a következő, képlet-szerű kifejezést adja hozzá: „Az első személy napjainak száma z év volt.” Ez az összekapcsoló rendszer kizárja bizonyos generációk törlését vagy hozzáadását. 1Mózes 5. és 11. fejezetében folyamatos származási vonalat találunk, amit 1Kón 1:18-27 szakasza hitelesít. Nincs sem hozzáadott, sem pedig törölt generáció. A Biblia ebben a vonatkozásban is önmagát értelmezi.

Zsidó és keresztény igemagyarázók közel kétezer éve úgy értelmezik ezeket a szövegeket, mint amelyek a történelmet vázolják fel. Ezek alapján, legalábbis a teremtés hét napjától számítva, pontosan meghatározható az önzív ideje és a föld kora, amiről *Mózes első könyvének* 1. és 2. fejezete ír.

Az utóbbi évtizedekben némelyek megkísérelték újraértelmezni 1Mózes 5. és 11. fejezetét, hogy hosszabb korokat is belevehessenek, annak alapján, ahogyan egyes (esendő emberek) magyaráznak bizonyos régészeti és történelmi adatokat. Így megkérdőjelezzik a Biblia feljegyzéseinek megbízhatóságát.

Ám ha meg akarjuk érteni, hogyan tekint Isten az időre és annak folyamatára a történelemben, látnunk kell, hogy ez a két fejezet egyszerre „történelmi és teológiai, a tér és az idő valóságában kapcsolja össze Ádámot az emberiség többi részével és Istent az emberrel. 1Mózes 5. fejezete és a 11:10-26 veresek megadják az időkeretet, valamint az emberi nemzedékek láncolatának sorát, amely összeköti Isten népét azzal az emberrel, akit az Úr a bolygó hatnapos teremtésének csúcsaként alkotott meg” (Gerhard F. Hasel: *The Meaning of the Chronogenealogies of Genesis 5 and 11. Origins.* 7/2. 69. o.).

A nemzetségi táblázatok benne vannak az Ószövetségben, méghozzá jó okkal, mégis mit mond Pál 1Tim 1:4 és Tit 3:9 verseiben? Mire kell figyelniük, amikor ezekről az igékről beszélünk?

TEREMTÉS A SZENTÍRÁSBAN

Olvassuk el a következő igeszakaszokat, majd írjuk le, miként utalnak az alábbi versek 1Mózes 1-11. fejezeteire!

Mt 19:4-5 _____ 2Kor 4:6 _____

Mk 10:6-9 _____ Ef 3:9 _____

Lk 11:50-51 _____ 1Tim 2:12-15 _____

Jn 1:1-3 _____ Jak 3:9 _____

ApCsel 14:15 _____ 1Pt 3:20 _____

Róm 1:20 _____ Júd 11,14 _____

Jel 2:7; 3:14; 22:2-3 _____

Jézus és az Újszövetség *minden* írója megbízható történelemként tekint Mózes *első könyvének* 1–11. fejezeteire. Jézus utal Mózes írásaira és a férfi meg a nő teremtésére (Mt 19:4). Pál ismételten a teremtéstörténettel támasztja alá a leveleiben kifejtett teológiai tételeit. Az athéni tanult emberek előtt kijelenti: „*Az Isten, aki teremtette a világot és mindazt, ami benne van, aki mennynek és földnek Ura, nem lakik emberkéz alkotta templomokban*” (ApCsel 17:24, RÚF). Ilyen módon az Újszövetség írói *Mózes első könyvének* alapjaira építenek, ezzel mutatják be a modern olvasó számára is ennek a valóságos történetnek a jelentőségét.

Olvassuk el példának okáért Róma 5. fejezetét! Pál fél tucatnál is többször utal közvetlenül az Ádám és Jézus közötti kapcsolatra (lásd Róm 5:12, 14-19). Elismeri a történelmi Ádám valóságos létét. Ezt az álláspontot alapjaiban támadja az, ha az élet eredetét illetően a szövegek szó szerinti olvasatát felváltja az evolúcióra alapozott elgondolás.

A Szentlélek ihletésére az Újszövetség írói hiteles történelemnek fogadták el a teremtésről szóló beszámolót, mint ahogyan Jézus is. Miért lenne tehát balgaság a részünkről, ha bűnös, esendő emberek állításaira alapozva nem követnénk az ő példájukat?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

„A Biblia az emberiség legátfogóbb és leginkább tanulságos történelme. Egyenesen az örök igazság kútforrásából fakadt, és korszakokon át isteni kéz őrizte tisztaságát... Csak ebben található meg az emberiség történelme minden emberi előítéllettől vagy elbizakodottságtól mentesen” (Ellen G. White: *Testimonies for the Church*. 5. köt., 25. o.).

„[Isten] megmutatta nekem, hogy a bibliai történelem nélkül semmit nem igazolhat a geológia. A földben talált leletek valóban bizonyítják, hogy a dolgok állapota több szempontból is eltér a mostanitól. Azonban csak a Biblia történelmének fényében vélekedhetünk arról, hogy ezek mikor léteztek és milyen hosszú ideig voltak a földben. Talán ártatlannak tűnik, ha képzeletben túllépünk a bibliai történelmen, amennyiben a feltételezéseink nem mondanak kifejezetten ellent a Szentírás tényeinek. Ám amikor a teremtéstörténet kapcsán az ember eltávolodik Isten Igéjétől, és az Úr teremtői munkájáról a természeti törvények alapján akar beszámolni, a bizonytalanság végtelen óceánjára sodródik. Isten soha nem jelentette ki a halandóknak, hogy pontosan miként vitte végbe a teremtés munkáját hat valóságos nap alatt. Teremtői munkája éppen annyira felmérhetetlen, mint a létezése” (Ellen G. White: *Spiritual Gifts*. 3. köt., 93. o.).

BESZÉLJÜK MEG!

- 1) Amikor vitatottak és ellentmondásosak a mai dolgok tudományos magyarázatai, még ami kezelhető, hallható, látható, ellenőrizhető és újraellenőrizhető is, akkor vajon miért fogadják el sokan kérdés nélkül a tudomány minden olyan kijelentését, amelyek a feltételezések szerint évmilliókkal vagy akár évmilliárdokkal ezelőtt történetekre vonatkoznak?
- 2) A modern tudomány abból indul ki (ami felszínesen nézve érthető), hogy természeti jelenségek nem magyarázhatók természetfölötti eszközökkel. Azaz nem indokolhatjuk például az éhínség jelenségét azzal, hogy boszorkány átkozott meg egy vidéket. Azonban ennek a megközelítésnek milyen korlátai vannak *Mózes első könyvének* teremtéstörténete esetében? Vagyis *Mózes első könyve* szerint a teremtés kimondottan természetfölötti esemény volt. Miért lesz minden egyéb elképzelés szükségképpen téves, ha automatikusan kizárjuk azt, hogy a teremtés Isten természetfölötti tette?

FEJES ÁDÁM:

ÚGY LÉPNI FÖLJEBB

Te mindig más akarsz, mindig újat!

Én is tudom, hogy nagyszerű

előbbre menni, célra törni –

célra, mely nem itt,

hanem a távoli tér

titokrejtő fényében tündököl...

De nézd: jó ám a mában is örülni!

Ígéretes remények ágain

beért gyümölcsök illatát

magunkba szívni s így ujjongani:

sikerült!

Hogy zeng a szám, ezer örömmel,

ha betelt vágyam, tervem, álmom...

Te mindig más akarsz, mindig újat,

s hirdetem, hogy ez nagyszerű –

de kérlek, tanulj örülni itt, most

annak, mi van! Milyen boldog dolog

az érett fürtök bíbor mustjából inni,

egy-egy tetőn megállni, elkiáltani:

Fölértünk! – S úgy lépni följebb!